

Intervju med John Skog

14. november 2008

Du begynte som lektor på Tromsø lærerskole i 1951, og du ble rektor i 1961?

Jeg kom til lærerskolen som nyutdannet fra Universitetet i Oslo i 1951. Det var i en tid da nyutdannede kandidater var bekymret for å bli arbeidsledige, fordi det var overflod av lektorer. Jeg søkte fire stillinger og fikk tilbud om alle fire. Da jeg kom opp i departementet, traff jeg byråsjef Randi Sæland, som alle i lærerutdanninga fryktet. Hun sa at hun ville tilby meg jobben på Tromsø lærerskole. Jeg hadde ikke noen spesiell tanke om å dra nordover, men de andre tre stillingene jeg var tilbudt var ved realskoler, så jeg ville prøve den utfordringen det var å komme til en lærerskole, selv om jeg ikke kjente noe til skoleslaget fra før. Jeg kom hit den 29. juli 1951; da lå det nysnø på bakken.

Året etter sto lærerskolens nybygg på Mellomveien klart til å tas i bruk. Det var et utmerket bygg, selv om det var planlagt før krigen. Den skilte seg fra de andre lærerskolene fordi det var bygd en avdeling for husstell. Det var laget en plan for husstelloplæring som innebar at dette faget fikk den plassen i utdanninga som engelsk hadde på engelsklinja. Oppstarten av husstell ble forsinket fordi rektor tok husstellavdelingen i bruk som leilighet for seg og sin familie til 1954, da rektorboligen sto ferdig. I 1955 kom husstellundervisninga i gang. Jeg underviste i matematikk, fysikk og kjemi, samtidig som jeg var skolens kasserer i en bistilling med lønn på 400 kroner året.

Du ble tidlig opptatt av organisasjon og ledelse?

Ja, og det kom vesentlig av mitt kristne engasjement. Jeg var med i kristelig arbeid og var opptatt av at man skulle få ting til. I studietiden bodde jeg i et kirketårn i Tøyen småkirke i Oslo. Bodde gratis i dette tårnet i fire år mot at jeg ledet speiderarbeidet i menigheten. Det likte jeg godt. I Tromsø kom jeg inn i Domkirkens menighetsråd i 1953. Vi flyttet til Bjerkaker i 1955. Så da gikk jeg inn i Tromsøysund menighetsråd ved neste valg. Har sittet 42 år i menighetsråd.

Du ble utnevnt til rektor i 1961?

<http://doi.org/10.7557/15.4387>

Ja, men før det ble jeg tilsatt i en av de tre første inspektørstillingene som ble opprettet ved lærerskolene. Jeg tror at Kolbjørn Varmann skal ha æren for at jeg ble utnevnt til rektor i 1961, 37 år gammel. Han satt da i regjeringa som samferdselsminister. Skoleåret etter at jeg tok *examen artium*, 1944-45, var jeg «erstatningslærer» på hans private gymnas i Kjøpsvik. Ble godt kjent med han. I tillegg til undertegnede var det to søkere til rektorstillinga i Tromsø, den ene var 47 og den andre 57 år. Jeg fikk ikke embetsbrev signert av kongen eller kronprinsen. Siden begge var borte fra statsråd, har hele regjeringa Gerhardsen skrevet under på mitt embetsbrev.

Mye reformarbeid i lærerutdanninga?

Da jeg ble rektor i 1961, begynte jeg å arbeide for å gjøre hele utdanninga treårig. Jeg oppdaget etter hvert at den toårige var mangelfull. Den fireårige linja var på vei ut, av den grunn at den viktige rekrutteringa gjennom folkehøgskolene gikk sterkt tilbake. Så fikk vi inn en rekke studenter på fireårig som hadde for svake artiumskarakterer til å bli tatt opp på ordinær toårig studentlinje. Og dermed var jo det ute av bildet. Dette var en av årsakene til at vi fra 1962 gikk over til å ta opp utelukkende til toårig utdanning her i Tromsø. Alle som fikk plass på fireårig linje, tok de to første årene i Alta. Det siste opptaket av studenter til fireårig utdanning i Tromsø ble gjort i 1972.

Det tok litt tid å få gjennomført utvidelsen til tre år, ikke fordi interessen var dårlig, men fordi lærermangelen gjorde det nødvendig å få utdannet flest mulig lærere raskest mulig.

Den første oppgaven jeg fikk i forbindelse med utviklingen av lærerskolen, var at jeg i 1957 ble valgt til formann i lokallaget for lærerskolelaget. Jeg var med på å arrangere den første lærerutdanningskonferansen i Tromsø. Som følge av det ble jeg i 1957 valgt inn i et utvalg nedsatt av norsk lærerskolelag og med August Lange som leder som skulle forslå en treårig lærerutdanning. Vi avleverte vår innstilling i 1959.

Lærerskolene fikk etter hvert til oppgave å utdanne førskolelærere?

Husker det første rektormøtet jeg var med på sammen med lederne for de fire institusjonene som den gangen utdannet førskolelærere. De uttrykte en betydelig skepsis til å legge førskolelærerutdanning til lærerskolene. De ville ha monopol på dette, og det dreide seg om fire selvstendige damer. Jeg satt sammen med dem og hørte at de brukte hverandres fornavn, men jeg konsekvent ble tiltalt som Skog. Derfor ba jeg om å få spandere en sherry på dem i håp om å bli tiltalt som John.

Deres skepsis hang for en stor del sammen med at de syntes det var altfor lite praksis i allmennlærerutdanninga, og de fryktet at omfanget av praksisopplæring i førskolelærerutdanninga ville bli redusert. Det endte nå med at vi startet opp med en klasse førskolelærerstudenter i 1972. Jeg tok da kontakt med Troms fylke og med Tromsø kommune og sa at dette var et viktig tilbud og at vi hadde ikke økonomi til å bygge lokaler for denne utdanninga. Jeg foreslo at kommunen og fylket gikk sammen om å finansiere en paviljong til førskolelærerutdanninga. Dette ble akseptert. Og da jeg sendte saken til departementet for å få godkjenning på at kommunen og fylket bygde, sa departementet «ok, men vi finansierer det». Så bygde vi denne paviljongen for førskolelærerutdanninga.

Hva med studentopprøret?

Jeg husker jo den første av de radikale lederne som kom inn på mitt kontor og skulle ha en samtale. Da han hadde pratet i fem minutter, stoppet jeg han og sa at han gjerne kunne fortsette med sin filosofering og sine utgreiinger, men jeg satte en betingelse: «Jeg tar tiden, jeg er kristen, og jeg ønsker å bruke like lang tid på deg som du bruker på meg!». Han gikk umiddelbart.

Er det noen i personalet du vil trekke fram?

En som jeg har satt pris på, var Svein Pedersen. Han ble den første jeg hadde som tillitsvalgt. Flott fyr. Vi arbeidet svært godt sammen. Jeg husker jo at han og jeg på et kombinert rektor- og inspektørmøte for lærerskolene fikk applaus for at vi hadde greid å legge opp arbeidsplaner slik at vi kunne frigjøre tre stillinger til FoU-arbeid.

Hva med Det regionale høgskolestyret og Bjørn S. Hanssen?

Han kom først hit til lærerskolen som konsulent. Jeg lot han stelle med de sakene som hadde med høgskoleutbygging å gjøre. Det var det som førte til at han ble tilsatt uten utlysning som direktør for Det regionale høgskolestyret i Troms. Det var svært uheldig. Han var en initiativrik og dyktig fyr, men han var mer styrer enn leder. Det å være leder er ikke enkelt. Å være styrer er mye enklere. Men vi hadde et aldeles utmerket samarbeid, og han skjønte at jeg var den eneste motvekta han kunne ha i høgskolestyret til sine forslag. Derfor var han stadig på tråden for å konferere med meg. Vi hadde et utmerket samarbeid. Men det samarbeidet sprakk, i hvert fall da Lisbeth Ytreberg ble rektor.

Hva med framveksten av Universitetet i Tromsø?

Det ble satt ned et utvalg for å planlegge iverksetting av forberedende prøver i Tromsø i 1964. I utvalget satt, foruten undertegnede, rektor Knut Hansen på Tromsø offentlige høgre allmennskole (Kongsbakken), Arbeiderparti-politikeren Anna Jaklin og rådmannen i Tromsø, Lars Thørring. Det dreide seg både om forberedende prøver i matematikk og i filosofi. Når vi diskuterte spørsmål knyttet til filosofi, var Knut Hansen leder. Når vi diskuterte matematikk, var jeg leder. Vi gjennomførte forberedende prøver i Tromsø i regi av Universitetet i Oslo fra høsten 1965. Hovedforeleser i matematikk var lektor John Perander fra lærerskolen.

Jeg var kommunestyrerepresentant da spørsmål om hvor Universitetet skulle legges, kom opp. Skulle det være på Nord- eller Sør-Tromsøya? Det hjalp nok tilhengerne av Nord-Tromsøya at Hansine Hansen ga tomt til Universitetet. Kommunestyret gikk jo til slutt inn for å få en samlet utbygging der.

Jeg fikk litt senere bruk for mine kontakter som medlem av kommunestyret da Universitetet ville bygge professorboliger på nabotomta til lærerskolen. Dette gikk jeg hardt imot. Jeg satt også i teknisk utvalg, og argumenterte også der mot en reguleringsplan som skulle omfatte boliger her. Dette ville ha hindret den utvidelsen av lærerskolen som vi fikk på 1990-tallet.

Jeg traff Peter F. Hjort relativt tidlig. Jeg ble oppnevnt som medlem av det første fagutvalget i pedagogikk ved Universitetet, sammen med Eva Nordland og en del flere. Vi gikk inn for tre ting: For det første skulle pedagogikkfaget utvikles etter tradisjonelle linjer. For det andre skulle praktisk pedagogisk utdanning legges til Tromsø lærerskole, og for det tredje fikk jeg gjennomslag i utvalget for et forslag om å tilby en praktisk metodisk utdanning for professorer. Forslaget om å legge praktisk-pedagogisk utdanning til lærerskolen ble ikke etterkommet av universitetsstyret. Det greide Åsmund Strømnes å forpurre. Det vesentlige for han var å få opprettet et eget praktisk-pedagogisk seminar ved Universitetet. Strømnes brukte universitetsnivået som argument. Vi var litt forbauset over Strømnes. Faren hans hadde jo gått på lærerskolen i Tromsø.

Hva vil du ellers trekke fram fra dine 30 rektorår?

Det som var det store problemet, var at vi var fullpakket av folk. Det gjorde det vanskelig å gjennomføre skikkelig, normal undervisning, for det var så fullt av studenter. For meg ble hovedoppgaven å få utvidet skolen. Den første muligheten kom da Statsøvingsskolen ble nedlagt. Svein Pedersen og jeg var jo enige om at det var uhyggelig dårlig arbeidsforhold for de ansatte. Så jeg foreslo for Departementet at vi skulle bygge

om hele øvingsskolen til kontorer for personalet slik at de kunne få skikkelige arbeidsforhold. Og det fikk jeg aksept for.

Men så ble det diskusjon om planløsninga. Departementet foreslo nemlig at vi delte klasserommene i tre og brukte hver av de tre rommene til tomannskontorer. Dette gikk jeg hardt imot av moralske grunner. Felleskontorer hadde nemlig ført til tre skilsmisser som følge av at kvinner og menn delte kontor. Men jeg brukte ikke dette som argument overfor departementet. Derimot argumenterte jeg med at ved en høgskole kunne man ikke basere seg på at to personer skulle dele kontor. Så jeg foreslo å legge en ny korridor gjennom midten av rommene og så innrede enmannskontor på begge sider.

Det var stort behov for utviding og forbedring av undervisningsrom for formingsfaget. Jeg gikk derfor inn for å få en helt ny formingsavdeling. Dessuten sloss jeg for nye lokaler til kroppsøving og for ny kantine. Alt dette fikk vi realisert.

Et annet forhold knyttet til det bygningsmessige er at når vi fikk førskolelærerutdanninga, kom drama inn for fullt i fagporteføljen. Jeg var opptatt av at drama var et viktig fag jeg svært gjerne også ville ha i allmennlærerutdanninga. For å tilfredsstille behovet for undervisningslokaler som dette skapte, gikk vi inn for å bygge om den ene av de opprinnelige gymnastikksalene til et eget dramarom. Den andre gymsalen ble ombygget til forelesningssal.

I byggesaka hadde jeg nytte av min politiske erfaring og kunne jo spille litt på det. Jeg var leder av Tromsø boligbyggelag i 12 år fra det ble stiftet i 1966.

Min erfaring er at en som sitter på toppen, ikke skal være styrer, han skal være leder. Og jeg fikk ofte begeistrede reaksjoner fra ansatte ved lærerhøgskolen for at de fikk lov til å utfolde seg og presentere sine egne spesialiteter. Rektorrollen er jo to ting. Én ting er å være administrator, en annen ting å være pedagogisk leder. Skulle man ha en lederposisjon i det politiske livet, måtte man samarbeide. Og man måtte kunne gi og ikke bare ta.

Avsluttende betraktninger?

Jeg har jo vært engasjert i alt mulig. Menighetsråd, kristelig arbeid, boligbyggelag og politiske verv. Jeg føler at jeg har fått gjort ting. Det har vært vesentlig. Jeg ble enkemann i 1981, så jeg måtte jo bruke tiden til noe. Jeg kan jo, siden jeg sitter her sammen med min etterfølger som rektor, takke han for hans initiativ for å gi meg Kongens fortjeneste-medalje i gull, som jeg mottok i 1991. Det satte jeg stor pris på. Skal

innrømme at jeg er så pass forfengelig at jeg setter pris på at noen setter pris på en.

Noe av det som jeg synes var artigst i rektorrollen, var de to periodene da jeg hadde lederrollen i rektorutvalget for lærerskolene. I den første perioden greide jeg å få avlivet redselen for byråsjef Randi Sæland. Tradisjonelt var rektorene nokså beskjedne og reserverte når de møtte, særlig henne, i departementet. Men jeg var jo nordlending, så jeg var åpen og sa hva jeg mente. Hun var veldig streng. En gang jeg var der, sa hun at hun hadde sett rektor Hveding på Bodø lærerskole i byen (Oslo). Så hun spurte meg hva han hadde i Oslo å gjøre. Jeg svarte at jeg ikke kunne være vaktmann for rektor Hveding. Hvorfor i all verden skulle jeg være beskjeden for en i departementet? Hun prøvde å få gitt meg reprimander fra kulturstatsråden, (Lars Roar) Langslet, fordi jeg hadde møtt i Stortinget uten å spørre om hans tillatelse først. Jeg var så opptatt av utviklinga av Tromsø lærerhøgskole at jeg møtte i Stortingets undervisningskomite og fikk lagt frem vårt syn.